

Відшкодування витрат, пов'язаних з відпуском лікарських засобів

Питання, у яких випадках використання коштів є закупівлею у розумінні Закону України «Про публічні закупівлі», а коли – ні, є актуальним повсякчас.

Тож сьогодні з'ясуватимемо, чи потрібно медичній установі (державної форми власності) проводити процедуру закупівлі, якщо предметом закупівлі є **«відшкодування витрат, пов'язаних з відпуском лікарських засобів безоплатно і на пільгових умовах громадянам, які мають на це право відповідно до законодавства»**, якщо очікувана річна вартість закупівлі більше 200 тис. грн.

Для з'ясування відповіді на поставлене питання слід пам'ятати, що **не кожне використання** (витрачання) **коштів є закупівлею**.

Так, відповідно до пункту 20 частини 1 статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі» публічна закупівля (далі — закупівля) — це *придбання* замовником *товарів, робіт і послуг* у порядку, встановленому цим Законом. Відповідно до пункту 5 частини 1 вказаної статті Закону договір про закупівлю — це договір, який укладають замовник і учасник за результатами проведення процедури закупівлі, він передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари. Таким чином, визначальною ознакою закупівлі є її двосторонній, оплатний характер, тобто в результаті закупівлі замовник (чи інший бенефіціар, як у випадку із централізованими закупівлями) отримує послуги, роботи чи товари. *Будь-які односторонні платежі, не пов'язані з придбанням товарів, робіт чи послуг, за своєю суттю не є закупівлями*, а отже, незалежно від розміру платежів, Закон України «Про публічні закупівлі» до них не застосовують.

Аналогічного висновку дійшло Мінекономрозвитку під час чинності Закону України «Про здійснення державних закупівель» у роз'ясненні від 04.03.2016 № 3302-06/6442-06, витяг з якого наводимо нижче. І хоча на даний час діє вже Закон України «Про публічні закупівлі», логіка зазначеного роз'яснення цілком відповідає його нормам.

Витяг з роз'яснення Мінекономрозвитку від 04.03.2016 №

3302-06/6442-06

...

Згідно з пунктом 3 частини першої статті 1 Закону державна закупівля (далі —

закупівля) — придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом.

Водночас відповідно до пункту 4 частини першої статті 1 Закону договір про закупівлю — договір, який укладається між замовником і учасником за результатами проведення процедури закупівлі та передбачає надання послуг, виконання робіт або набуття права власності на товари.

З огляду на викладене, у разі якщо видатки здійснюються замовником саме як відшкодування (компенсація) витрат і не передбачають укладання договору про закупівлю, норми Закону на здійснення таких видатків не розповсюджуються.

....

Такі платежі за своєю суттю є фінансовими зобов'язаннями держави (рідше — органів місцевого самоврядування), а отже, можливість і джерело їх здійснення має бути передбачені або Бюджетним кодексом України, або іншим нормативно-правовим актом, а самі видатки включено до закону про державний бюджет на відповідний рік або до рішення про відповідний місцевий бюджет. Зрештою, кожна копійка, що йде з бюджету, має свій, нормативно визначений, напрямок застосування. Українське законодавство знає чимало таких випадків. Насамперед ідеться про бюджетне відшкодування та компенсації вартості товарів або послуг, що надають громадянам на пільговій, нерідко безоплатній основі, а також про відшкодування на підставі статті 15 Закону України «Про ціни і ціноутворення» втрат суб'єктів господарювання в разі встановлення регульованих цін у розмірі, нижчому від економічно обґрунтованого. Адже будь-яка пільга чи знижка, яку отримує громадянин, як-от безкоштовні ліки, безкоштовний проїзд у громадському транспорті, т. зв. «соціальні» ціни тощо, є гарантією держави на користь такого громадянина і фінансуються не з кишені підприємства-постачальника, а з конкретного бюджету відповідного рівня.

Так, у випадку питання, поставленого нашим читачем, право на отримання пільгових ліків регулюють стаття 54 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та Постанова Уряду від 17.08.1998 № 1303 «Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань». Джерело фінансування цих видатків — пункт 9 частини 1 статті 87 Бюджетного кодексу України, а механізм перерахунку коштів аптекам — Порядок взаємодії Міністерства фінансів, органів Державної казначейської служби та установ, які здійснюють виплати пільг, субсидій, інших соціальних виплат, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 № 151.

Іншими прикладами компенсаційних витрат є: компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян; відшкодування різниці в тарифах на теплову енергію; відшкодування витрат, пов'язаних з транспортуванням, зберіганням, експертною оцінкою, сертифікацією конфіскованого або зверненого в дохід держави судом майна; компенсації

за рахунок коштів державного бюджету втрат суб'єктів господарювання внаслідок прийняття Кабінетом Міністрів України, іншими центральними органами виконавчої влади рішень щодо регулювання цін і тарифів на окремі види продукції, товарів і послуг; компенсацію процентів, сплачених банкам та/або іншим фінансовим установам за кредитами, отриманими громадянами на будівництво (реконструкцію) чи придбання житла; відшкодування витрат на поховання учасників бойових дій та інвалідів війни.

Зауважимо, що такі виплати можуть здійснювати як на користь суб'єктів господарювання, так і безпосередньо фізичним особам-пільговикам. Наприклад, компенсаційні виплати інвалідам на бензин (пальне), ремонт, техобслуговування автотранспорту і транспортне обслуговування, а також на встановлення телефонів інвалідам I і II груп; відшкодування витрат на придбання твердого і рідкого пічного побутового палива; компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують сторонньої допомоги.

Компенсаційний характер мають і відшкодування орендарем витрат орендодавцеві на оплату комунальних послуг, спожитих орендарем, витрат орендодавця на утримання орендованого майна та на сплату земельного податку/орендної плати за землю під орендованими приміщеннями. Ці платежі здійснюють без застосування законодавства про публічні закупівлі. Детальніше про відшкодування цих витрат читайте у випуску журналу «Радник в сфері державних закупівель» № 8 (47) за серпень 2015 року на стор. 8-11. Так само не мають жодного стосунку до законодавства про публічні закупівлі платежі, що здійснюють на користь суб'єктів господарювання в межах бюджетних відносин, тобто трансферти одержувачам бюджетних коштів на виконання бюджетних програм, а також різні форми бюджетної підтримки.